Construcție și interpretare în rugăciune

Daiana FELECAN

Prayers are the means of manifestation through which human beings establish a dialogue with God. We may consider prayers to be dialogues despite the unilateral linguistic expression – in the shape of requests, praises or appreciations –, since the faithful expect as a reply a reward of a different nature than the (verbal) one in which they express the result of psycho-affective experiences. As a variety of specialised (religious) discourse, prayers stand out due to the syncretism of their (verbal and nonverbal) constitutive forms. They unfold according to certain patterns of ritual behaviour, strongly marked by the specificity of the religious and ethnolinguistic civilisation in which they are disseminated/which "professes" them. The aim of this study is to prove the belonging of prayers to the category of expressive speech acts, to determine a semantic taxonomy of prayers and, as an application, to analyse the structure of a prayer taking into consideration the pragmalinguistic coordinates involved in articulating the meaning of the type of discourse under investigation.

Keywords: syncretic speech act, semiotic code, religious discourse, ritual, prayer

1. Gînduri despre rugăciune

Rostită cu puterea gîndului, murmurată în șoaptă ori strigată din credința că astfel va ajunge mai grabnic la El, întrupată în cuvîntul împreună pentru comuniune sau înălțată din solitudinea omului care crede oricum sau a celui care vrea dovada pipăită a mîinilor, rugăciunea este vectorul care orientează și suspendă ființa dintotdeauna și de oriunde s-ar fi aflînd întru Dumnezeu.

Funcționînd drept cea dintîi poveste întemeietoare pentru mulți – „cordon ombilical" prin care se cimentează legătura cu strămbunii (cei care se pregătesc să apună încredințează „totemul" celor pe care îi pregătesc să răsară) – sau îndreptar de bune practici dobîndite pe parcurs, pentru alții, rugăciunea reprezintă codul prin care se desecretizează, în condițiile conlucrării cu Dumnezeu, secretul adînc al ființei.

În pofida vechimii incontestabile a gestului de a se ruga (acesta se confundă cu zorii existenței umane), rugăciunea rămîne în limitele unei valabilități nedeterminate, fiind înscrisă în fizionomia morală a oricărei populații. Nu există viețuitoare cu rațiune care să nu se roage, atîta timp cît între vietățile fără de judecată sînt unele care mai înainte să adoarmă fac cu copita semnul Sfintei Cruci în așternut. Cel mult există indivizi care nu se roagă într-una dintre formele consemnate în îndrumarele diverselor religii, culte, rituri sau confesiuni. Cui se

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

autodeclară liber-cugetător sau este astfel socotit de ceilalți, Dumnezeu se îngrijește să-i dea cunoașterea de a practica rugăciunea sub alt nume, iar iubirea și iertarea în alte forme.

Cine nu își ia viața, pesemne că iubește mai presus de sine pe Cel Care a zidit-o în el, recunoscînd locuirea laolaltă cu Dumnezeu în același sălaș: casa pămîntească a ființei, dată în dar de Părintele său la nuntirea duhului cu trupul („Atunci, luînd Domnul Dumnezeu ţărînă din pămînt, a făcut pe om şi *a suflat în faţa lui suflare de viaţă* (subl. n.) şi s-a făcut omul fiinţă vie", *Facerea* 2, 7) (www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=25&cap=2).

Cine nu se uită împotriva (vezi lat. *invidĕre*) aproapelui său mai virtuos decît el, mai norocos, diferit ca rasă (umană sau monahală), orientări de viață, situare geografică mai prielnică etc., acela înseamnă că recunoaște pe Dumnezeu în deosebirea lui constitutivă (anatomică, religioasă, culturală, etnică etc.). Acceptarea aproapelui ca diferență specifică deja este semnul trăirii unei religii a toleranței, potrivit căreia *eu* + *altul* sîntem copii ai lui Dumnezeu care ne-am lepădat în conștiință de avutul părintesc, ne-am căit („ne-am venit în sine") și ne-am întors iertați (unul pe altul și de către El) la Tatăl. („Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți"[1].)

Cine nu este rătăcitor în credință după ce va fi găsit Calea, acela înseamnă că a identificat chipul Dumnezeului său, că îi va transmite „impresiile" lui de călătorie și că se va ține departe de idoli vremelnici. („Eu sînt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai dumnezei străini înaintea mea; chip cioplit să nu-ți faci, ca să nu te închini lui".)

Pentru cine nu ia în folosință abuzivă numele lui Dumnezeu sînt șanse să Îl propovăduiască în virtutea priceperii date de putința de adecvare. Lucrarea lui întru înmulțirea Cuvîntului se va face cu moderație, temperanță și scumpătate. („Să nu iei numele lui Dumnezeu în deșert".)

Cine nu-și aglomerează urban nevoințele cotidiene și lasă repere neocupate în agenda eficienței personale, acela înseamnă că experimentează aptitudinea omenescului *otium* de la *finis*-ul *opus*-ului divin. Amortizarea trudei zilnice pornește ceasul pentru rugăciunea regenerativă. Ziua Domnului este astfel sfințită. („Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului".)

Cine nu uită, din datorie și recunoștință, să lase urma jertfei genitorilor în faptele sale, acela le binecuvîntează icoana în toate stațiile pelerinajului său pe pămînt. („Să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta, ca să trăiești mult și bine pe Pămînt.")

Cine nu ucide cu mintea sau cu fapta ceea ce Dumnezeu a hărăzit la existență, cine nu are îndoieli la nesfîrșit să pună frîu pornirilor neînfrînate de păcatul strămoșesc, cine nu șovăie prea mult să lase neatins fructul oprit, acela înseamnă că se înclină dinaintea biruinței vieții, că rîvnește numai la ceea ce îi este îngăduit, că

[1] Textele „poruncii mai mari" și ale „poruncilor dumnezeiești" au fost extrase din *Ieșirea la Lumină*, 2003: 10-11.

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

își apropriază doar ceea ce este al său deja. („Să nu ucizi.”; „Să nu fii desfrînat.”; „Să nu furi.”)

Cine nu se prăvălește cu trupul sau cu gîndul dincolo de ceea ce prin legea morală îi este permis, acela cade la pace cu sine și încuviințează opreliștea ca pe o rugăciune. Grija de a nu se transforma într-un fur al roadelor și intimității aproapelui îi ostoiește patima instinctuală de a poseda, îngrădind-o în țarcul consimțirii potolite. („Să nu mărturisești strîmb împotriva aproapelui tău.”; „Să nu poftești femeia aproapelui tău.”; „Să nu poftești niciun lucru al aproapelui tău.” („Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face.”))

2. Specificitate, obiective și metodologie

Articolul de față își propune să descrie modalitățile (variațiile pragmatice) prin care se realizează actul lingvistic al rugăciunilor curente în limba română actuală, să inventarieze principalele procedee de structurare a acestora, să stabilească taxonomii pe baza criteriului textual-discursiv.

Suportul teoretic al lucrării va fi asigurat de conceptele și metodele operante în lingvistică, pragmatică, teoria textului, în cea a actelor de limbaj și teologie.

3. Rugăciunea, ca act sincretic

3.1. Rugăciunea își susține încadrarea discursivă – gen al discursului (specializat)[2] religios (fondator / prim[3]) – prin multiple posibilități de identificare a caracteristicilor tipologice, a aspectelor „ritualizate”[4] și a unor mărci semantico-pragmatice specifice. Astfel, ea este un tip special de text, care prilejuiește

[2] „În literatura de profil […], este numit *discurs specializat* un tip de discurs în care domină un aspect. În același timp, se distinge și un *discurs de specialitate*, concept care se referă la un anumit domeniu studiat, acesta fiind, de fapt, o manifestare a *discursului specializat* […]. În lumina unor astfel de disocieri, discursul religios va putea fi considerat atît *discurs specializat*, în virtutea predominanței «sacrului», definit prin opoziție cu «profanul», dar și ca *discurs de specialitate*, în speță un discurs circumscris domeniului *religiei / bisericesc*” (Teleoacă 2016: 43).

[3] Discursul *fondator* (*constitutiv*) „joacă un rol fondator în relația cu celelalte discursuri. De exemplu, discursul creștin poate pretinde că este un discurs fondator în raport cu altele prin instituirea unei legături cu revelația.” Discursul *inițial* / *prim* „desemnează, în sens strict, textul care reprezintă sursa pentru alte discursuri. […] Se vorbește de discurs inițial în cazurile în care există un decalaj cronologic și / sau calitativ între două discursuri” (Borțun, Săvulescu 2005: 50). Textul biblic constituie textul-sursă, reperabil, în diverse grade de recontextualizare, în toate textele religioase ulterioare, inclusiv în cele ale rugăciunii.

[4] Rugăciunea „poate fi considerată o practică *sociolingvistică* (luăm în considerare, se înțelege, rugăciunea performată în cadrul oficial al Bisericii), care dispune de propriul «arsenal ritualic», a cărui specificitate este dată de aspecte («constrîngeri») lingvistice și para/nonlingvistice, precum: cadrul în care aceasta este performată; codul lingvistic (inclusiv o terminologie aparte și formule stereotipe); o anumită intensitate articulatorie; anumite gesturi semiotice ale celebranților slujbei, dar și ale participanților la acest act (capul plecat, actul închinării, metania), aspecte cu caracter iterativ ce susțin o anumită dramatizare, un dialog «preot – enoriași» la nivel uman, ca treaptă spre accederea la celălalt dialog («om – Divinitate»)” (Teleoacă 2016: 43).

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

actualizarea, în același spațiu discursiv incantatoriu[5], a mai multor tipuri de acte de limbaj, distribuite cvasiuniform sau cu predominanța unuia dintre acestea. În general, rugăciunea se constituie pe tiparul unui complex verbal având următoarea structură: un *encomion proemial* – recunoașterea calităților supraumane ale celui căruia îi este adresată, prin evocarea „măreților" care îi confirmă certele calități de mijlocitor întru îndeplinirea prezentei trebuințe (acte expresive), *formularea cererii propriu-zise* (acte directive, utilizate în scopul persuadării interlocutorului de a acționa în sensul celor dorite de locutor), *promisiunea* îndreptării petentului (acte promisive) și exprimarea anticipată a *recunoștinței* (acte expresive)[6].

Rugăciunea este o formulă verbală sau / și gestuală[7] prin care o persoană își exprimă cererea, gratitudinea sau lauda față de divinitate[8]. Ca formă de manifestare – care poate fi sau nu însoțită de gesturi ritualice corespunzătoare („reglatori nonverbali") (semnul Sfintei Cruci la creștini, îngenuncherea spre Mecca în cazul musulmanilor, așezarea evreilor la Zidul Plîngerii etc.) –, rugăciunea se constituie

[5] Teleoacă (2016: 52) observă activarea *funcției magice (tainice) sau incantatorii* (vezi Jakobson (1958) 1964: 83-125) a limbajului în cîmpul textului religios, în cazul de față, în textul rugăciunii, „în condițiile în care nu excludem posibilitatea originării acesteia în incantația magică, cu alte cuvinte, admitem magia ca formă primară de manifestare a «religiosului»".

[6] Origen (1932 / 2006: 66) analizează cele patru forme de rugăciune întîlnite la Sfîntul Pavel: „În prima epistolă către Timotei, Apostolul folosește patru cuvinte ce caracterizează cele patru forme de rugăciune. […] «Vă îndemn, așadar, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii» (I Tim 2,1). După părerea mea, cererea este rugăciunea celui care cere cu multă rîvnă ceva ce îi lipsește. Rugăciunea propriu-zisă izvorăște dintr-un sentiment mai nobil, acela de a-L preaslăvi pe Dumnezeu. Mijlocirea presupune o încredere mai mare în Dumnezeu din partea celui care se roagă. Mulțumirea constă în exprimarea recunoștinței pentru bunurile primite; ea înfățișează fie măreția binefacerii pentru cel care o primește, fie măreția Celui care face această binefacere".

[7] „Rugăciunea nu reprezintă doar un act mintal și verbal, ci și unul gestual, constînd mai exact în executarea unor semne văzute (cum sînt: semnul crucii, statul în genunchi, metaniile, ridicarea mîinilor ș. a.), menite să sporească evlavia lăuntrică a omului și să o exteriorizeze. Aceasta poate fi performată nu numai în gînd, ci și cu glas tare, atîta vreme cît rugăciunea nu se reduce la un simplu act făcut «numai cu buzele» […]. Observația se cuvine a fi reținută: departe de a se defini (exclusiv) prin prisma unei pure… *funcții poetice*, rugăciunea presupune în mod esențial o actualizare / performare în temeiul unei *sensibilități* (*emotivități*) și, implicit, al unei funcții *emotive* (*expresive*) aparte, asumate de către un subiect enunțiator" (Teleoacă 2016: 381).

[8] Într-o comunicare (ulterior publicată), Coșeriu își propune să analizeze, din punct de vedere lingvistic, rugăciunea ca tip de text, definind-o drept „un monolog (eventual colectiv sau coral) înţeles ca dialog: implică un *eu* şi un *noi* din sfera umanului, care se adresează unui *Tu* divin, ce ascultă şi acţionează, chiar dacă nu răspunde în limbajul oamenilor" (Coșeriu 2000). Autorul ajunge la concluzia că „ceea ce caracterizează rugăciunea din punct de vedere *lingvistic* este nestrămutata *siguranţă* a subiectului care se roagă, siguranţă atît în ceea ce priveşte obiectivitatea perceperii şi interpretării lumii şi a atributelor divine pe care rugăciunea le implică sau le face explicite, cît şi în posibilitatea instituirii unui dialog şi a comuniunii cu Dumnezeu. Şi asta în ciuda absenţei probelor şi a argumentelor «ştiinţifice» (pe care rugăciunea le ignoră sau trebuie să le ignore) şi în ciuda distanţei incomensurabile care îl desparte pe subiectul uman, limitat şi muritor, de Subiectul divin, absolut şi etern." (Am utilizat traducerea realizată de Andreea Grinea, disponibilă online la adresa http://www.bursedoctorale.ro/public/documente/articole/1332085801_Articol_Rev_Grinea_SDLitere_August2010.pdf).

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

drept o *specie discursivă sincretică*, un act *religios* (cu *caracter preponderent encomiastic*) și *estetic*, în al cărui perimetru se articulează *mai multe coduri semiotice* (verbal, nonverbal și paraverbal). În vederea obținerii garanției interioare a unei eficacități sporite a conținutului propozițional al actului verbal de tip rugăciune, cei care se roagă apelează la un arsenal de *gesturi canonice* (constante), *constructive* (cu eficacitate verificată) (închinarea, îngenuncherea, ridicarea / unirea mîinilor etc.) și *gesturi inventate* (variații pragmatice), „necanonice" (abateri de la ritual), „deconstructive" (cu eficacitate în curs de validare), care, însă, nu aduc prejudicii de semnificație gesturilor fondatoare (sărutarea veșmintelor preoțești, îmbrățișarea icoanelor – deviere de la actul sărutării acestora etc.) (vezi și Teleoacă 2016: 98-100).

În ce privește canalul de comunicare, rugăciunea poate fi *exteriorizată* sau *interiorizată* („mută, lipsită de formă lingvistică" – în termenii lui Coșeriu (2000) – , noi urmînd a emite opinii referitoare la prima dintre modalități.

Rugăciunea exteriorizată se manifestă la nivelul

a). *rostirii* (recitării, interpretării muzicale sau în șoaptă, prin cadența cerută de modalitatea recitată / cîntată în care sînt articulate sunetele[9]) unui text prealabil (citit sau reprodus din memorie) ori a unei creații individuale spontane, ca efect verbal al unei trăiri momentane puternic marcate afectiv (de ex., conceperea unei rugăciuni personale ca act de mulțumire pentru (re)dobîndirea stării de sănătate după o perioadă de suferință fizică / psihică). Din această perspectivă, este îndreptățită considerarea rugăciunii „un discurs prin excelență sincretic: rugăciunea *nu se spune* atît cît *se face* (este relevantă în acest sens fixarea în limbă a unei expresii specifice, anume *a-și face rugăciunea*) sau, în orice caz, rugăciunea *se și spune, se și face*, prin urmare, performarea unui astfel de act presupunînd asocierea între codul verbal și cel nonverbal" (Teleoacă 2016: 91).

b). *scriptural al limbajului*: transcrierea unor cuvinte de mulțumire sau a unor fragmente de rugăciuni sau rugăciuni întregi pe plăcuțe confecționate din diverse materiale (marmură, cel mai adesea) sau, pur și simplu, pe bucăți de hîrtie, înmînate unui reprezentant al clerului sau al rasei monahale, și expunerea celor dintîi în spații special destinate găzduirii tăbliței respective (anumiți pereți din lăcașuri de cult (locuri de pelerinaj), pronaos etc.).

3.2. Rugăciunea este un act compozit, prin intermediul căruia se transmit atitudini ce se revendică de la componenta afectivă a comunicării. Ea comportă un sens *dezideratiV*, enunțiatorul exprimîndu-și o anumită stare psihologică, trăirile lui în raport cu evenimente trecute, prezente sau viitoare.

În cadrul schemei comunicative prin care se concretizează actul verbal de tip rugăciune se identifică următoarele instanțe:

[9] Pentru a se asigura de eficiența dialogului cu divinitatea, orantul „apelează la un arsenal cît mai bogat, cît mai complex: rugăciunea verbală, dar și o serie de tehnici semiotice specifice (plînsul, șoptitul etc.), precum și o multitudine de gesturi, cum sînt închinarea, metania, îngenuncherea etc." (Teleoacă 2016: 90).

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

- *enunțiatorul activ*, aflat în starea de har, cel care înaintează rugăciunea sau o colportează (ne rugăm în nume personal sau pentru altcineva, în formule care ne aparțin sau pe care le preluăm dintr-un stoc discursiv religios preexistent);

- *destinatarul abscons*, care se activează sau rămîne pasiv (dă ascultare sau nu / îndeplinește sau nu dorința muritorului);

- *mesajul-rugăciune*, act verbal complex cu realizare imperativ-hortativă, de dimensiuni variabile, care conține intenția de rugăciune – în structuri standardizate (*Rugăciune de mulțumire la Sfîntul Anton*, de exemplu) sau îmbinări libere, creații individuale, *ad-hoc*, uneori, ca rezultat al experimentării de către emitent a unor atitudini intens afective.

3.3. Rugăciunea individualizează cîteva trăsături structurale care o particularizează:

- nu presupune prezența (coprezența) în imediat a Interlocutorului, dimpotrivă, mesajul este trimis către un destinatar transsubstanțiat (din afara lumii fenomenale);

- deși știe că nu va primi replică (perechea de adiacență) la stimulul său verbal[10], emițătorul respectă protocolul specific dialogului real, folosind, la anumite intervale, diverse forme și formule de exprimare a interpelării (unități / sintagme designative (apelative, nume) și moduri verbale (imperativ)), corespunzătoare categoriei lingvistice a adresării[11];

- înălțarea rugăciunii se face într-o stare specială (de har): omul iese deopotrivă din dispoziția și vorbirea obișnuite, izbăvindu-le de impurități (elimină din vocabularul destinat rugăciunii orice este resimțit ca stridență ofensatoare, arborînd un tip de vorbire festivă) și se „transfigurează": la întîlnirea cu Dumnezeu se merge (și) în straie (verbale) de sărbătoare;

- orantul profesează drept atitudine comportamentală definitorie umilința[12], discreditarea sinelui funcționînd ca „strategie retorică a smereniei" (Teleoacă 2016: 448), instalată ca virtute firească a credinței fără tăgadă. Mesajul său este lansat pe orbita încrederii că răspunsul nu este așteptat pe același canal comunicativ, ci printr-o răsplată (pentru rugăciune) de altă natură (psiho-fizică): iertarea păcatelor,

[10] „Emițătorul (destinatorul) își formulează și adresează rugăciunea unui interlocutor (alocutor, destinatar) divin (Dumnezeu, într-una dintre cele trei ipostaze ale Sale; un înger sau un sfînt), fără «a se afla» în așteptarea unui răspuns imediat de la acesta; cu alte cuvinte, rugăciunea, ca discurs monologal, nu presupune alternanța imediată la cuvînt a unui interlocutor, neimplicînd deci o «dramatizare» propriu-zisă. […] Rugăciunea presupune *stabilirea unei relații de comunicare* între două spații *distincte ontologic* (subl. aut.), respectiv între două instanțe extratextuale, dar și intratextuale (discursive): lumea profană […] și lumea Sacrului […]" (Teleoacă 2016: 443-444).

[11] „Caracterul formal al dialogului cu Divinitatea (un dialog ritualizat, urmînd un protocol cvasiprecis, în care relațiile dintre interlocutori sînt formalizate, temele fiind «constrînse» de un repertoriu prestabilit) pare a fi «abolit» sau, în orice caz, minimizat grație elementului afectiv implicat de *cîntarea înălțătoare*, care este rugăciunea" (Teleoacă 2016: 445).

[12] „Forța pragmatică a unui act de rugăciune este susținută, din perspectivă creștină, și de alte aspecte, precum: săvîrșirea de fapte bune și postul, apelul la mijlocirea Sfinților sau performarea rugăciunii într-un cadru colectiv" (Teleoacă 2016: 93).

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

dobîndirea virtuților, îndreptarea daunelor materiale sau spirituale suferite de emitent și asigurarea în privința unor garanții pentru reușite viitoare. De altfel, miza pragmatică a rugăciunii este ca, prin performarea unui discurs monologal adresat, puternic orientat perlocuționar, emițătorul să constate eficacitatea[13] actului său comunicativ.

4. O posibilă taxonomie a rugăciunilor

Fără intenția unei clasificări exhaustive, rugăciunile pot fi distribuite în cîteva categorii în funcție de următorii parametri[14]:

a) *atitudinea afectivă a emițătorului*:
Rugăciune pentru timpuri de încercare
Rugăciune la vreme de îndoială și ispită
Rugăciune la necazuri și supărări

b) *beneficiarul rugăciunii*:
b_1) clerul:
Rugăciune pentru Papa
Rugăciune pentru ierarh
Rugăciune pentru preoți
b_2) conducătorii laici:
Rugăciune pentru conducerea țării noastre
Rugăciune pentru conducătorii țării
b_3) credincioșii:
Rugăciune pentru patrie și popor
b_4) persoanele aflate în relație de rudenie:
Rugăciunea părinților pentru copiii lor
Rugăciunea copiilor pentru părinți
Rugăciune pentru frați și surori
Rugăciunea soților unul pentru altul
Rugăciune pentru cei ce se căsătoresc
Rugăciune pentru familia proprie

[13] Eficacitatea rugăciunii „este direct proporțională cu *autenticitatea* trăirilor subiectului uman în ipostază de rugător către Dumnezeu. […] Premisele esențiale ale unei rugăciuni eficiente, cu o miză pragmatică superioară, implică o serie de aspecte circumscrise nu numai spiritual (credința) și material(-spiritual) (postul), ci și faptic (faptele bune) și nu în ultimul rînd… discursiv (promovarea unei rugăciuni care să se înscrie în tiparele unui *discurs colectiv intermediat*)" (Teleoacă 2016: 382). Strategiile retorice persuasive de care se servește orantul în scopul cîștigării și menținerii interesului divinității pentru cauza sa, în special apelul la pocăință ca act verbal specific rugăciunii, alocă textului religios, *puternic ancorat discursiv*, calitatea de *discurs*: „textul în sine nu devine relevant decît în măsura în care se actualizează ca discurs, mai exact atunci cînd este *asumat contextual de un locutor*, fie individual, fie colectiv" (Teleoacă 2016: 448).

[14] Numele rugăciunilor au fost extrase din cărțile de rugăciuni care se regăsesc în Izvoare.

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

Rugăciune pentru ocrotirea familiilor

$b_{5)}$ protectorii:

Rugăciune pentru binefăcători

b_6) răposații:

Rugăciune pentru cei adormiți

Rugăciune pentru credincioșii răposați

Rugăciune pentru părinții răposați

Rugăciune pentru frații și surorile răposate

Rugăciune pentru rudele și binefăcătorii răposați

c) *diverse finalități*:

c_1) asigurarea unor bune relații interumane:

Rugăciune pentru pace și înmulțirea dragostei

Rugăciune pentru binele obștesc

c_2) asigurarea unui final bun al vieții:

Rugăciune pentru sfîrșitul bun al vieții

c_3) asigurarea Vieții de Apoi:

Rugăciune pentru mîntuire

c_4) buna desfășurare a vieții campestre:

Rugăciune la necontenirea ploilor

Rugăciune la vreme de secetă și foamete

Rugăciune pentru ocrotirea de grindină

Rugăciune pentru îndepărtarea molimei de la vite

c_5) călătorii în siguranță:

Rugăciune pentru cei ce călătoresc

c_6) înlăturarea dușmanilor:

Rugăciunea pentru izbăvirea de vrăjmași

c_7) necesități spirituale:

Rugăciune pentru diferite trebuințe duhovnicești

c_8) obținerea reușitelor spirituale:

Rugăciune pentru reuşită la examen

Rugăciune pentru alegerea stării de viață

c_9) (re)activarea diverselor facultăți ale creierului (memoria, de ex.):

Rugăciune pentru găsirea lucrurilor pierdute

c_{11}) recuperarea fizică:

Rugăciune pentru un bolnav

c_{10}) recuperarea morală:

Rugăciune pentru întoarcerea unui păcătos

Rugăciune pentru îndreptarea unei persoane scumpe

d) *dobîndirea harurilor*:

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

Rugăciune pentru dobîndirea unui har deosebit
Rugăciune pentru a dobîndi harul de a avea copii
Rugăciune de a obține haruri prin Sfînta Tereza a pruncului Iisus

e) *momentul din parcursul unei rugăciuni mai extinse (Sfînta Liturghie, de ex.)*:
Rugăciuni începătoare
Rugăciune de încheiere
Rugăciuni înainte de Sfînta Pocăință
Rugăciuni după Sfînta Pocăință
Rugăciune înainte de Sfînta Cuminecare
Rugăciune după Sfînta Cuminecare
Rugăciuni pentru Cuminecarea spirituală
Sîmbetele Morților

f) *momentul din zi / săptămînă / lună / an în care este rostită rugăciunea*:
Rugăciune de dimineață
Rugăciune la miezul zilei
Rugăciune de seară
Rugăciune pentru fiecare zi a săptămînii
Rugăciune de invocare în Duminica întîi a lunii
Rugăciune de mulțumire la sfîrșitul anului
Rugăciune la începutul anului

g) *momentele (speciale) din viața creștinului*:
Rugăciunea mesei
Rugăciune la ziua nașterii și a numelui
Rugăciune la începutul lucrului
Rugăciune la sfîrșitul lucrului
Sîmbetele morților (Postul Sfintelor Paști)

h) *referentul ilustru*:
h_1) ca emițător al rugăciunii:
Rugăciunea Sfîntului Francisc de Assisi
Rugăciunea Sfîntului Vasile cel Mare
h_2) ca destinatar al rugăciunii:
Rugăciune către Sfînta Fecioară de la Lourdes
Rugăciune către Sfîntul Iosif Patronul Bisericii
Rugăciune către Sfînta Tereza a Pruncului Isus

i) *starea fizică / psihică a emițătorului*:
Rugăciune la caz de boală

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

Rugăciune către Sfînta Rita în cazuri imposibile

j) *timpul biblic*:

j_1) rugăciuni neîntrerupte (asigurarea continuității timpului sacru):
Un ceas cu Isus

j_2) rugăciuni care reiterează în anumite perioade ale anului evenimente din viața Mîntuitorului și a Sfintei Fecioare Maria:
Calea Crucii (în special în Postul Mare)
Paraclisul (în special în Postul Sfintei Marii)

k) *vîrsta biologică a emițătorului*:
Rugăciunea copiilor mici

l) *vîrsta „credinței" emițătorului*:
Rugăciuni ale învățăceilor

Concluzii

Actul verbal de tip rugăciune prezintă cîteva trăsături, după cum urmează:

- are un *puternic caracter persuasiv*, direcționarea mesajului către interlocutorul *in absentia* făcîndu-se prin instrumente lexico-semantice care susțin calificarea predominant perlocuționară a actului verbal de tip rugăciune (verbe la imperativ);
- locutorul operează cu mijloace semantico-pragmatice specifice *smereniei* / *pocăinței*, el situîndu-se pe poziția celui care practică *umilința ca act verbal specific discursului religios*;
- rugăciunea poate fi actualizată în orice moment al vieții cotidiene, fiind declanșată de modificarea stării atitudinale a executantului: ieșirea din „uzul" comun și intrarea în ritual;
- obiectivul ilocuționar al actului lingvistic de tip rugăciune este exprimarea de către unul sau mai mulți locutori a unor sentimente de cerere sau de gratitudine pentru un beneficiu dobîndit sau în curs de a fi dobîndit, avînd ca destinatar divinitatea supremă sau pe unul dintre reprezentanții transcendenței; prin intermediul unor enunțuri cu un evident caracter deziderativ-laudativ, se dorește ca universul de așteptare al locutorului să coincidă cu sensul „răspunsului" (*i. e.* modalitatea favorabilă în care se așteaptă a fi rezolvată petiția de către interlocutorul divin);

Rugăciunea (de mulțumire) reprezintă o consecință a îndeplinirii de către divinitate a unei cerințe formulate anterior de către petent, cerință pentru care s-a emis în prealabil o altă rugăciune (de cerere). Aceasta se concretizează în „lăsarea de urme" în oralitate sau scripturalitate, în materializarea recunoștinței celui care a formulat mai înainte o cerere soluționată favorabil pentru apelant (plăcuțe, iconografie, statui, obiecte de cult etc.). Vorbim, pe de o parte, despre un act verbal de exprimare a gratitudinii (*act de intenție actuală*, cu realizare *încheiată*). Pe de

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)

altă parte, structura de adîncime a formulei expresive utilizate ca rugăciune poate include intenția unei realizări virtuale, actul verbal fiind, în acest caz, unul volitiv viitor (*act de intenție actuală*, cu realizare *potențială*). În ambele situații, intenția definește emițătorul, în timp ce realizarea îi vizează simultan pe emițător (setul de precondiții care trebuie luate în calcul ca îndeplinite – un anumit tip de comportament congruent cu atragerea Voinței divine de partea sa) și pe Destinatar („Facă-se voia Ta!").

Izvoare

Carte de rugăciuni, 2003, tipărită cu Binecuvîntarea Înalt Prea Sfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Albei Iulia, Alba Iulia, Editura Reîntregirea

Cipolloni, Ulderic, 2002, *Calea Cerului, Carte de rugăciuni*, Roman, Editura Serafica

Ieșirea la Lumină, Carte de rugăciuni pentru credincioșii Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolici), 2003, ediția a IV-a, adăugită, Cluj, Imprimeria „Ardealul"

Sfântul minunilor, 2007, texte culese de pr. Antal Gheorghe, Roman, Editura Serafica

Bibliografie

Borțun, Dumitru, Silvia Săvulescu, 2005, *Analiza discursului public*, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice „David Ogilvy", București (disponibil online la adresa https://www.scribd.com/doc/12412595/analiza-discursului-public (accesat în martie 2018)

Coșeriu, Eugenio, 2000, *Orationis fundamenta. La preghiera come testo*, conferință susținută la *Congresul Internațional „Orationes Milleniun"* (24-30 iunie 2000, Acquila, Italia), publicată ulterior în Giuseppe de Gennaro (ed.), *I Quattro Universi di Discorso*. *Atti del Congresso Internazionale Orationis Millennium*, Citta del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 2002, p. 24-47, trad. de Andreea Grinea (disponibil online la adresa http://www.bursedoctorale.ro/public/documente/articole/1332085801_Articol_Rev_Grinea_SDLitere_August2010.pdf)

Jakobson, Roman, (1958) 1964, *Probleme de stilistică*, trad. Mihai Nasta și Matei Călinescu, cap. *Lingvistică și poetică*, București, Editura Științifică, p. 83-125

Origen, (1932) 2006, *Despre rugăciune*, ediția a doua, trad. Mihai Vladimirescu, București, Editura Herald

Teleoacă, Dana Luminița, 2016, *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică și retorică*, București, Editura Universității din București

Site-uri

http://www.bibliaortodoxa.ro/

BDD-A28333 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 19:12:17 UTC)